

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87

HAYAT

Fiatı her yerde 15 kuruş
seneligi, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memleketlere 7,5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: V

Ankara , 3 Kânunsani . 1929

Sayı: 110

Yenisenenin neş'e ve sürur intibalarını arayan gözler en acı bir matemle karşılaştı: Maarif Vekili-miz Mustafa Necati Beyin ölümü... Millî mücadele tarihinin şeref dolu sayfalarında ateşli ve samimî vatanperver Necati B. Türkiyenin irfan sahasında da yükselmesine hayatını vakfetmişti. Necati B. em-salsız bir idare adamı olmaktan fazla gençliğe azim ve feragat nümunesi olmuştur. Nihayet en büyük eserlerinden biri olan Millet Mekteplerinin açıldığı gün ölümüyle yüzbinlerce mektepli yavrularını ağlattı. Hayat kıymetli babasını kaybetmiş olmaktan mütevellit elemelerini ifade edemiyor.

1929

İnsaniyet bir yıl daha eskidi, ömrümüzden bir yıl daha gecüp gitti. Geçen sene bize saadetler getirmiş olsa bile hiç bir teessür duymamaksızın onu teşyi edebiliyor, sevinç içinde yeni yılı karşılayabiliyoruz. Yeni seneyi istikbale koşanlar neye seviniyorlar? Bunu kendileri de vazıhan bilmezler. Hakikatta yılbaşında birbirini tebrik eden, eğlenen insanları tahrik eden hep ümit-tir.

Yeni seneden herkes birşey bekliyor, o başlangıçta herkese herşeyi vadeder gibi görünüyor, onnn için geçen seneye tahassür duymaksızın yenisine girebiliyo-ruz.

1929 senesi acaba ne getiriyor? Bunu kimse bilemez. Fakat hayatın cazibesini de, meçhul vak'alar taşıyan zaman içinde koşmakta bulabiliriz. Bilinen şey-ler bizi tatmin eder, fakat asıl faaliyetimizi tahrik eyleyen bil-medığımız şeylerdir.

Zaman içinde beşeriyet bilin-meyen ve tanılmıyan yerlerde dolaşan seyyahlara benzer. On-lar meçhul diyarda nasıl yeni keşiflere doğru koşarlarsa beşe-riyet te her yeni seneye yeni

ümitlerle girer. Muhakkak yeni bir merhale katedebileceğine dair hayal ve imandır ki her gelen seneyi bize şirin ve sevimli gösterir. Böyle bir iman ile meç-hule doğru atılan, orada yeni bir zafere, yeni bir tarakkihamlesine doğru yürüdüğü itikadını besle-yen insan elbette gelecek vak-aları tamamen bilen ilâhlardan daha mes'uttur.

1929 senesi başlangıcında herkesin temennisi ümitlerinin bu sene içinde kısmen tahak-kukunu görmektir. Beşeriyetin sulh ve refahını dileyen samimî gönüllerde 1929 senesinden bir-çok ümitlerin tahakkukunu bek-lerler. Eskiler göklerdeki yıldız-lara bakarak gelecek yılların esrarını öğrenmeğe çalışırlardı. Biz geçen senelerin biriktirdiği hadiselerin neticelerini tahmin ederek olacak şeyleri evvelden bilmeğe uğraşıyoruz. Şüphe yok ki eskilerden daha müspet yolda yürüyoruz; fakat istikbali bildi-ğimizi hiç idda edemeyiz. Şu kadar ki insaniyet tarihi tecrübe mahiyetinde de olsa nuru yerde arıyanların hakikata daha yak-laştığını göstermektedir.

1928 garbi Avrupada siyasî

ve iktisadî muvazene temini için yapılan cehtleri kaydeder. Umumî harbin galipleri ellerin-dekini muhafaza etmek, mağlup-ları mümkün mertebe yüklerini azaltmak şartıyla müvazene için mütemadi çalışmaktadırlar. Ha-ricî şekle bakınca diplomasının umumî harpten evelki usullerle aynı yoldan yürümekte olduğu-na şüphe edilemez. Ortada sulh aşıklarının pek ümit bağladıkları yegâne bir «Akvam cemiyeti» var. Geçen sene içinde Wilson'un bu meşhur yavrusunun kuv-vetlendiğini, kendinden beklenen işi yapacak hale geldiğini gös-teren bir alâmet yoktur. Tesli-hatı tahtit teşebbüslerinin bir netice vermemesi de gösteriyor ki milletlerin emin bir sulha kavuşacakları zaman hiç olmaz-sa çok uzaktadır. 1929 senesinde bnnu bekleyemeyiz.

Zaten Sulhu diplomatların faaliyetlerinden, Milletler cemi-yetinden bekliyenler aldanırlar. Diplomasıyı Sulha tevcih edecek Akvam cemiyetini hakıkatan bir «Hak Müessesesi» haline getirecek sebepler bizzat Milletlerin dahili hayatlarında vücade gelecek hakikî tahavvülle mümkün

Hayat, muhterem karileri-nin Yeni senesini tebrik edere-ken memleket ve millet için saadetler getirmesini temenni eder.

olacaktır. İktisadî faaliyetler sınıf mücadelesini günden güne artırmak yolundan çıkmadıkça, milletlerin umumî hayatlarında, itikatlarında hatta dinî fikirlerinde Sulha daima engel olan unsurlar kalkmadıkça daimî Sulh bir hayal olup kalacaktır. Umumî haptten sonra bu yolda atılmış mühim bir hatve yoktur. Yalnız ilmi kongralarda müttehit ve bir insaniyet idealinin tahakkukuna mani olan sebeplerin izalesi sadece konuşulmakta, fakat hayatta bu müzakere, hatta neşriyat bir tesir yapmamaktadır. Zairen bakılacak olursa her tarafta bir sulh arzusu var.. Fakat bu sulhu sevmekten ziyade harbi istiyecek halde olmamaktan ileri geliyor. Bu menfi ruh haleti umumî sulhu temin edebilir mi? Bunun yakınlarda hiç mümkün olmiyacağı teslihatı tahtit için yapılan bütün teşebbüslerin akim kalmasıyla sabit olmuştur.

Yaşadığımız devrenin karakterlerinden biri «Ferdî Hürriyet» idealinin artık kütleleri harekete getirmek kuvvetini gaip eylemesidir.

Din hisleri zayıfladıktan sonra «Hürriyet» mefhumu en büyük bir ideal olarak Milletler hayatına müessir oldu. On sekizinci asrın ikinci nısfından on doku zuncu asrın ikinci nısfına kadar Hürriyet fikri başlı başına Milletleri tahrik ve tehyic edebiliyordu.

Demokrasi mefhumunun belli başlı en mühim unsuru «Hürriyet» addediliyordh. Bilhassa umumî harpten sonra bu mefhum eski kutsiyetini kaybetti. Şimdi demokrasinin en mühim unsuru çalışabileceklerin iş bulabilmeleri, sâ'y unsurunun adil bir hisse alabilmesidir. Onun içindir ki sâ'y erbabının çalışabileceği sermayeyi bulundurmak, sayın istihsal kabiliyetini, mesai erbabının kazancını artırmak demokrat Hükümetlerin en mühim vazifesi

haline gelmiştir. Şimdi bayrak iktisadî refahı temindir, Yirminci asır hayatında hürriyet ancak bundan sonra istenen bir mefhum olmuştur.

Umumî harbin sermayeyi kısmen Amerikaya çekmesi, harp senelerinde istihsalın durgunluğu kambiyo meseleleri her memleketin iktisadî hayatında buhran tevhit etmiştir. Geçen seneler hep bu buhranı gidermek faaliyeti içinde geçti. (1929) senesinde de geçen seneler gibi Avrupada iktisadî hayatta muvazene teminine doğru hatveler atılacağına şüphe yoktur. Haricî harpten olduğu gibi dahili sükutsuzlukta kaçan halk kütlesi bu muvazene takarrür ettikçe sınıf mücadelesinden uzak yaşamağı tercih edecektir Onun için önümüzdeki senelerde garpta dahili buhranlara intizar edilemez.

Garbın muvazene teminiyle meşgul olmasına rağmen şarkta kuvvetli hareketler vardır. Türkiyenin açtığı inkılap bayrağı şarkin her köşesinde tesirini göstereceğine şüphe edilemez. İranda Afganda görülen teceddüt hareketleri muhakkak devam edecektir, Amanullah Han muvaffak olmazsa nihayet bu hareket gecikebilir. Fakat medenî seyir muhakkak asırlarca uyuyan bu yerdeki insanların da gözünü açacaktır. Afganistanda memleket menfaati yerine aşiret menfaati güden cahil kütlenin uzun zaman uyanmamasına ihtimal mevcut değildir. Meğerki zavallı Afganistan bir müstemlike haline gelmiş olsun. Amanullah Han'ı çok acele hareket etmiş olmakla ittiham edenler vardır. Belki Afgan kralı ve etrafındakiler, muhitin ictimai bünyesini eyice bilmeksizin ve tetkik eylemeksizin çok ileriye atılmış olabilirler. Fakat bu seri hareket ile bir takım akideler de şüphe uyandırmı, artık mazi tekrar aynen avdet eyleyemez, o zan

ve ümitteyiz ki Afganistan da bir daha kara mazi aynen canlanmıyacaktır.

veni sene içinde şark âleminde hiçte ümit etmediğimiz vak'alar çıkabilir. Harekette olan bir ictimai kütlenin neler vucude getirebileceğini tahmine şimdilik insan kudreti kâfi değildir.

Giden sene bizim için en büyük inkılabı tahakkuk ettirdi; yeni Türk harflerinin kabulüne doğru hatve atmak bile en mühim bir inkılap iken biz yalnız bu adımı atmakla kalmadık, uzun senelere sığabilecek bir hareketi bir kaç ay içinde tahakkuk ettirdik. Bu hadisenin beşeriyet tarihinde en ehemmiyetli vak'alardan biri olduğuna şüphe etmiyoruz. Türk milleti için çok şerefli olan bu hareketin kıymeti gün geçtikçe daha eyi anlaşılacaktır.

Atide Hayat Mecmuasının son cildini tetkik edecek olanlar Harf inkılabının sür'at ve azameti karşısında derin hayret ve takdir duyacaklarına şüphe olunamaz. Bu cildin ilk nüshalarında bu yazı ile sadece bir kaç sütun yazı vardı. İki ay zarfında bu arta arta bugün mecmuayı kapladı. İki ay içinde asırlardanberi devam eden itiyadı bıraktık. Yalnız bu vak'a bile bir milletin kudretine, hayatına en büyük şahittir. Fakat bu inkılabın en büyük senelerini giren sene içinde iktitafa başhyacağız. Yeni Harfler okumak ve yazmağı kolaylaştırdığı için azimkâr bir ceht ile kısa bir zamanda halk kütlesini okutup yazdırmağı tahakkuk ettireceğiz. Millet Mekteplerinin dâhî Baş Muallimi bir taraftan halkı şimdiye kadar mahrum olduğu okuma ve yazma vasıtasını elde etmeğe davet ediyor. Diğer taraftan yine millî hayatın verdiği fırsat sayesinde okuma yazma bilenlerin memlekete karşı olan deynini ödemek

Bir yılın Maarif Hareketini yazarken...

Türkiye maarifinin son bir yıllık hulâsasını yapmayı tasarladığım zaman ilk defa hatırıma bu müddet içinde yapılmış işleri sıralamak geldi. Fakat bu eserler ilerleyip gelen fikirlerin mahsulleri olduklarına göre bu fikirleri tevlit ve tahrik eden büyük hareketlere, ve cemiyetin tekâmülüne kısa bir nazar atfetmeyince bu kısacık tarihin pek cansız olacağını tahmin ettim. Bu sebeple, son yılı da içine alan devre gelinceye kadar maarifimizin tarihini bir makaleye sığacak kadar kabataslak ve geniş hatlariyle göstermeğe çalıştım.

üzre bunu bilmiyenlere öğretmeği ihtar eyliyor. İki tarafta bu vazifesini kavrayınca en az bir zamanda Türk milleti içinde okuma yazma bilmiyenler kalmıyacaktır. Medeni bir âleme böyle bir milletin iltihaki beşeriyet içinde azim bir vak'a değil midir?

Bu kuvvetli hatveler, hep eyiliğe, terakkiye imandan geliyor. Gelecek yıllarda en mühim mesele bir taraftan iktisadî hayatımızda ahenk temin etmek, diğer taraftan cemiyetin bünyesini şüphecilik sarmasına mani olmaktadır. Temenni ederiz ki 1929 yılı iktisadî hayatımızda refahı artırsın; fikrî faaliyetimizde eyiliğe ve terakkiye olan imanı kuvvetlendirsın...

MEHMET EMİN

Türkiye maarif tarihi büyük inhirafı göstermeyen düz bir hat üzerinde ilerler. Şam, İran, Mısır medreselerini taklit ile dinî mahiyette başlayan bu tarih ta 1924'e kadar devam eder. Umumî maarifin ahkâmını teyit ve muhafaza endişesinden daima müteessir olmuştur. Ne programlara ilâve olunan yeni yeni dersler, ne daha az şiddetli ve sıkı olarak yürüyen terbiye din sultasından 1924 maarif inkilâbına kadar kurtulmamıştır.

Türkiye maarifinin din sultası altında devam eden bu seyri esnasında bazı yeni istikametlerini işaretlerini filhakika görüyoruz. Fakat ayrı bir kutuptan gelen bu cazibeye kendisini büsbütün kaptırmak cesaretinde bulunmadığı içindir ki Türk cemiyeti birçok islahat ile beraber kurun vusta şeraitinden kendisini kurtarmaya muvaffak olamıyordu.

Garp tarakkiyatından istifade fikri İbrahim (1727) ve Koca Ragıp (1761) Paşalar da bundan iki asra yakın bir zaman evel doğmuştu.

Merhum Ziya Gök Alpın Osmanlı İmparatorluğu için muasırlaşmak hareketine mebdede gösterdiği üçüncü Selim devrinde garp âleminde daha çok istifade edilmeğe çalışıldığı muhakkaktır. Avrupa medeniyetiyle daha yakından temas edil-

dikçe açık fikirli ricalde bu temayül daha kuvvetleniyordu. 1830 da Kapudani-derya Halil Pş. şöyle söyliyordu: « Rusyadan avdet ediyorum. Avdetimde her zamandan ziyade kani oldum ki eğer Avrupayı taklide müsaraat etmezsek bizim için Asyaya dönmek mecburiyetinden başka çare yoktur. »

Ancak Renesans ile, ve bilhassa Büyük İhtilâlin tesirleri ve bu büyük ihtilâli davet eden iktisadî ve içtimâî tahavvüller ile garp milletleri kurunuvustayı idare eden şartlardan ayrı bir hayata kavuşurlarken, Osmanlı İmparatorluğu, bu garp medeniyetiyle içinde bocaladığı İslamî Kurunuvusta şeraitini beraber yaşatmağa çalışıyordu. Bu hata ve gaflet büyük mikyasta garplaşmak hareketinin mümessilleri olan tanzimat ricalinde görüldüğü gibi Meşrutiyet adamlarında ve hatta milliyet telâkkilerini garp nuriyle mutalâa eden millî terbiyemizin ilk mübeşşirlerinde de sezilir.

(1924-1340) « Tevhidi Tedrisat » kanunu, terbiye ve tedrisatı umumiye ile müstegil bütün ilmî ve tedrisî müesseseleri Mf. vekâletine devir etmekle mazının sürükleyip getirdiği en bü-